

Nr 24.

Av herr **Ekman, Karl Johan**, *m. fl.*, om anslag till understöd för vissa orkestrars verksamhet.

Under åttonde huvudtiteln, punkt 265, har Kungl. Maj:t till understöd åt statsunderstödda orkestrar i landsorten begärt ett förslagsanslag på extra stat för år 1921 å 76,500 kronor. De orkestrar, som därvid avses, verka alla i mellersta och södra Sverige. Hela det stora norra Sverige är lämnat ur räkningen. Detta missförhållande innebär mot denna del av landet en orättvisa, så mycket mer som de statsunderstödda orkestrarnas verksamhet under de hittills gångna åren visat sig hava utövat ett synnerligen kulturbeframjande inflytande och såväl i orkestrarnas förläggningsorter som i närliggande samhällen och på landsbygden omfattats med livligaste intresse av folkets alla lager.

I en till Kungl. Musikaliska akademien ingiven skrivelse har Sundsvalls orkesterförening anhållit att för år 1921 komma i åtnjutande av statsunderstöd för att inom Sundsvall med omnejd verka för musiklivets höjande, särskilt genom att göra god orkestermusik tillgänglig för de mindre bemedlade. Enligt denna skrivelse bilagda handlingar har denna orkesterförening fått sig för år 1921 tillförsäkrat understöd av kommun och enskilda till ett belopp av 26,000 kronor.

Med åberopande härav har Musikaliska akademien i skrivelse den 14 november 1919 ingått till Kungl. Maj:t med underdånig hemställan om sådan ökning av anslaget till statsunderstödda orkestrar, att även Sundsvalls orkesterförening måtte komma i åtnjutande av samma bidrag som de förutvarande orkestrarna av detta slag eller 25,000 kronor.

Kungl. Maj:t har avböjt denna framställning av det skäl, att 1919 års riksdag icke velat bifalla då gjord framställning om anslag — förutom till de redan statsunderstödda orkestrarna i Hälsingborg, Norrköping och Gävle — till ännu en orkesterförening i Uddevalla. Att riksdagen i en i

ekonomiskt hänseende brydsam tid visar en viss återhållsamhet ifråga om denna orkesterförening kan icke förväna, då södra och mellersta Sverige uti ifrågavarande hänseende redan äro i någon mån tillgodosedda, men helt annorlunda ställer sig frågan, då det gäller att utsträcka dessa förmåner till en del av landet, som hittills uti ifrågavarande avseende alldeles försummats.

I förhoppning, att riksdagen skulle vilja tillgodose även befolkningen i de nordliga delarna av Sverige på enahanda sätt som redan skett beträffande rikets övriga delar genom understöd åt en orkester i Sundsvall eller å annan lämplig norrländsk ort, tillåta vi oss alltså vördsamt hemställa,

att riksdagen ville besluta, att det till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet av Kungl. Maj:t begärda förslagsanslaget på extra stat för år 1921, kronor 76,500, må höjas till kronor 101,500, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott fastställa.

Stockholm den 17 januari 1920.

K. J. Ekman
Jönköping.

S. H. Kvarnzelius.

O. Bergqvist.

A. O. Frändén.

Axel Rune.

E. A. Enhörning.

Gustav Rosén.

Carl Lindhagen.

Edvard Wavrinsky.

C. G. T. Wickman.

Bilaga 1.

Till Konungen.

Uti underdånig skrivelse den 24 september 1919 har Kungl. Musikaliska akademien anmält sin avsikt att i den underdåniga framställning akademien inom den närmaste tiden komme att till Eders Kungl. Maj:t ingiva angående understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet hemställa dels om höjning av det anslag å 18,500 kronor, som senast utgått till vardera av de tre orkesterföreningar, vilka sedan en följd av år med statsbidrag verkat för musiklivets höjande, nämligen Nordvästra Skånes orkesterförening, Gävleborgs läns orkesterförening och Norrköpings orkesterförening, till 25,000 kronor för vardera av dessa föreningar, dels om ett ytterligare anslag å 25,000 kronor till understöd åt en dylik fjärde orkesterförening, samt dels ock om ett fortsatt anslag å 1,500 kronor till kostnader för inspektion.

Från de tre statsunderstödda orkesterföreningarna har numera till akademien inkommit utredningar rörande anslagsbehovet för år 1921. Av dessa skrivelser framgår, att föreningarna med största bekymmer emotse framtiden dels på grund av musikernas berättigade och oavvisliga fordringar på löneförhöjning, vilka krav föreningarna med nuvarande statsanslag ej se sig i stånd att tillmötesgå, dels med anledning av de i hög grad stegrade resekostnaderna vid de konsertresor, som orkestrarna enligt närdiga kungörelsen den 22 juli 1918 äro skyldiga att företaga till närliggande städer, köpingar, municipalsambällen och landskommuner, samt dels även med anledning av de ökade kostnaderna för tryck och övriga expenser.

De vid orkesterföreningarna anställda musikerna hava för närvarande en medelavlöning av 200 kronor i månaden under de sju månader av året verksamheten pågår, vilken summa med hänsyn till den rådande dyrtiden måste anses alldeles otillräcklig, särskilt för de musiker, som på grund av sina för smärre ensembler olämpliga instrument ej kunna påräkna extra förtjänster av engagement vid kafé- och biograforkestrar. Med ett bibehållande av nuvarande låga avlöningar torde det bliva omöjligt för föreningarna att erhålla några för konstnärlig orkesterverksamhet ägnade musiker, i synnerhet då kaféer, restauranger och biografer locka med månadslöner, vanligen överstigande det dubbla av vad de ekonomiskt mindre väl situerade orkesterföreningarna kunna erbjuda. Också har styrelsen för Svenska musikerförbundet, inseende nödvändigheten att förbättra lönevillkoren för de vid de statsunderstödda orkestrarna engagerade musikerna, fastställt en från den 1 oktober 1920 gällande tariff, vari bestämmes en minimilön per månad av 420 kronor för första och 390 kronor för andra stämmor.

För att fortfarande kunna bedriva en verksamhet, som under en följd av år visat sig hava utövat ett synnerligen kulturbefrämjande inflytande och så väl i orkestrarnas förläggningssorter som i närliggande samhällen och på landsbygden omfattats med livligaste intresse av folkets alla lager, måste orkesterföreningarna således upphjälpa sin ekonomi för att i främsta rummet förbättra musikernas villkor. Enligt Eders Kungl.

Maj:ts nådiga kungörelse den 22 juni 1918 är förordnat, att för beviljande av statsunderstöd minst hälften av orkesterföreningarnas konserter bör utgöras av s. k. folkkonserter, för vilka inträdesavgiften må för intill två tredjedelar av samtliga åhörarplatser bestämmas till högst 50 öre och för övriga åhörarplatser till högst 25 öre. Möjligheten för föreningarna att förbättra sin ekonomi genom höjning av biljettpriserna vid folkkonserter, vilka utgöra det övervägande flertalet av konsakterna, är således utesluten. Därtill kommer svårigheten att utverka avsevärt stegrade anslag av de under nuvarande dyrtider hårt anlitade kommunerna, som dock visat sin uppskattning av föreningarnas verksamhet genom viss höjning av förutvarande understöd.

För att rädda en mångårig, fruktbarande kulturverksamhet anser sig akademien ur angivna synpunkter böra i underdånighet hemställa om en ökning av statsanslaget med 6.500 kronor till varje förening.

Beträffande anslag till ytterligare en orkesterförening får akademien vidhålla sin vid föregående tillfällen inför Eders Kungl. Maj:t i underdånighet uttalade uppfattning om önskvärdheten av en fortgående ökning av de statsunderstödda orkestrarnas antal för att det slutligen landet runt må finnas musikaliska kulturhårdar, varifrån tonkonsten kan utstråla vida omkring och där folket beredes tillfälle att i någon mån komma i åtnjutande av de med anslaget åsyftade förmånerna. Akademien har i sin till statsrådet och chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet den 28 mars 1912 avlätna skrivelse innehållande upplysningar och beräkningar avsedda att tillhandahållas »Första försvarsberedningen», uttalat sig rörande de omständigheter, som kunde antagas vara ägnade att under de tio kommande åren från och med 1914 påverka ifrågakvarande anslag, och därvid framhållit såsom varande av nöden, att antalet statsunderstödda orkestrar successivt ökades till tio på det sätt, att för år 1914 antalet bestämdes till fyra och sedermera årligen ökades med en eller tilläventyrs vartannat år med två, varvid år 1920 det fulla antalet skulle vara uppnått. Oaktat detta uttalande har akademien med hänsyn till de statsunderstödda svårigheterna under kriget icke förrän sistförflutna år gjort underdånig framställning om beredande av statsanslag till ännu en orkester utöver de tre förutvarande, vilken hemställan dock trots förord av statsrådet och chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet utan närmare angiven grund av riksdagen avslagits.

Akademien håller emellertid före, att om det intresse för orkestermusik, som mångenstädes i landet givit impuls till bildandet av orkesterföreningar, alltjämt lämnas obeaktat och strävandena på olika orter att erhålla statsunderstöd till orkesterverksamhet ej röna någon uppmuntran hela denna för musikkulturen löftesrika rörelse skall hämmas och de ledande personligheterna förlora entusiasmen för saken.

Vid tanke på upprättande av en ny statsunderstödd orkester anser akademien, att särskild hänsyn bör tagas till de landsdelar, som äro minst gynnade i avseende på kulturella institutioner och i största behov av förädlande förströelser. Härvid kommer det nordliga Sverige i främsta rummet. Såsom centralpunkt för en statsunderstödd orkesterverksamhet i denna del av landet torde Sundsvall, den största nordsvenska staden, belägen i en folkrik bygd med jämförelsevis goda kommunikationer samt i närheten av stora industriella arbetarsambällen, hava de bästa förutsättningarna.

I bifogade underdåniga till akademien inkomna skrivelse (Bil. 2) har Sundsvalls orkesterförening anhållit att för 1921 komma i åtnjutande av statsunderstöd för att inom Sundsvall med omnejd verka för musiklivet höjande, särskilt genom att göra god orkestermusik tillgänglig för de mindre bemedlade. Enligt bilagda handlingar har denna orkesterförening fått sig för år 1921 tillförsäkrat understöd av kommun och enskilda

till ett belopp av kronor 26,000: —. Förutom att Sundsvalls stadsfullmäktige beslutat att till upprättande av en stadsorkester anslå ett årligt belopp av kronor 15,000: — hava enskilda tecknare förbundet sig att för en tid av fem år garantera en summa av kronor 10,250: — årligen. Föreningens organisation och verksamhetsplan inger även i övrigt de bästa förhoppningar om att den med stöd av ett statsanslag skall värdigt fylla sin uppgift.

Akademien anser sig på grund härav hava fullgiltiga skäl att hemställa om sådan ökning av anslaget, att en fjärde förening må komma i åtnjutande av understöd därifrån.

Akademien får alltså i underdånighet hemställa det täcktes Eders Kungl. Maj:t till 1920 års riksdag avlåta nådig proposition med förslag, att riksdagen måtte till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisa å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, kronor 101,500: —, att utgå under de villkor och bestämmelser Eders Kungl. Maj:t kan finna gott fastställa.

Stockholm den 14 november 1919.

Å Kungl. Musikaliska Akademiens vägnar:

Underdånigst

Avskrift.

Bilaga 2.

Till Konungen.

Styrelsen för Sundsvalls orkesterförening, som ämnar att inom Sundsvall med omnejd verka för musiklivets höjande, särskilt genom att göra god orkestermusik tillgänglig för de mindre bemedlade, får härmed under åberopande av bilagda handlingar i underdånighet anhålla om statsunderstöd för detta ändamål.

För bekostande av föreningens verksamhet skola, på sätt bilagda handlingar utvisa, tillskjutas av Sundsvalls kommun, bil. I, bolag och enskilda, bil. II, summa tjugusextusen (26,000: —) kronor.

Föreningen har för avsikt att anställa en orkester med kammarmusikern Tor Mann till ledare och följande sammansättning:

4 första violiner	2 klarinetter
3 andra »	1 fagott
2 altvioliner	2 valthorn
2 violonceller	2 trumpeter
2 kontrabasar	1 basun
2 flöjter	1 pukor och slagverk
1 oboe	

Föreningen ämnar under verksamhetsåret anordna 50 konserter, därav minst 26 folkkonserter.

Föreningen är villig att, om behov yppas, genom orkesterns ledare avgiftsfritt lämna handledning i körsång för blandade röster en gång i månaden under den tid, orkesterverksamheten pågår.

Föreningen förbinder sig att i allo ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i kungl. kungörelsen den 22 juli 1918 angående understöd åt vissa föreningar, som verka för musiklivets höjande.

Sundsvall den 11 november 1919.

Underdånigst
Sundsvalls Orkesterförenings styrelse

A. Joh. Wistrand.

Axel Östman,
ordförande.

W. Liderström.

Bilaga 2 a.

Utdrag av protokoll, fört vid stadsfullmäktiges i Sundsvall sammanträde den 15 oktober 1919.

Nr 353.

Sedan styrelsen för Sundsvalls orkesterförening under hänvisning till en skrivelse från Musikaliska akademien (Bil. nr 405) ingivit en framställning till stadsfullmäktige om ett årligt anslag av minst 15,000 kronor till en statsunderstödd orkester i Sundsvall (Bil. nr 406) hade beredningsutskottet i avgivet yttrande enhälligt föreslagit stadsfullmäktige att såsom bidrag till upprätthållande av en stadsorkester i Sundsvall anslå ett årligt belopp av 15,000 kronor att utgå ur de av nöjesskatten inflytande medlen. (Bil. nr 407).

Sedan debatten förklarats avslutad, beslöt stadsfullmäktige enhälligt att, såsom bidrag till upprätthållande av en stadsorkester i Sundsvall, fr. o. m. år 1921 anslå ett årligt belopp av 15,000 kronor under förutsättning att ytterligare erforderliga 10,000 kronor anskaffas på annat sätt samt under samma villkor i övrigt som gälla för statsanslaget.

Det erforderliga beloppet skulle täckas av nöjesskattemedlen och utgå av tillgängliga, eventuellt uttaxerade medel.

Detta stadsfullmäktiges beslut förklarades omedelbart justerat.

Bilaga 2 b.

Förteckning över tecknade bidrag till en eventuell statsunderstödd Orkesterförening i Sundsvall:

För fem år:

Johannesdals Trävaruaktiebolag ...	400:—
Källarmästare Carl Olsson.....	50:—
Tandläkare Gustaf Wallner	50:—
Bokhandlare O. A. Åström	25:—
Sundsvalls Kortvaruaktiebolag	50:—
Sundsvalls Tidnings Aktiebolag ...	100:—
Åsberg & Thunström	50:—
A.-B. Ivar Petterssons Motorverkst.	50:—
Eklund & Jonsson	50:—
K. R. Lindqvist	50:—
Agda Bill & C:o	50:—
J. Nilssons Skrotaffär	25:—
Bankdirektör H. Salén	100:—
Disponent Gustaf Johansson.....	1100:—
Skohandlare F. Ekholm	25:—
Bankdirektör Ivar Wallmark	25:—
Advokat Gunnar Fogelqvist	50:—
Stadsläkare C. O. Elfström	50:—
Bankdirektör F. Almström.....	50:—
Fru Anna Wikström	50:—
Disponent Gust. Palmquist.....	50:—
Grosshandlare O. Furuskog	50:—
Bokhandlare J. Sunesson	50:—
Grosshandlare Hj. Schröder	50:—
Advokat M. Blaustein	50:—
Handlande C. J. Engwall	100:—
Juvelerare Wilh. Edvall	100:—
Disponent Gust. Göransson	100:—
Konsul Gust. Öhrn	100:—
Källarmästare A. F. Knaust.....	100:—
Grosshandlare Richard Rönne.....	100:—
Grosshandlare Z. Hirschfeldt	100:—
Bokhandlare Selmer Sahlin	100:—
C. Strömbergs Eftr.	100:—
Alfr. Andersson & Son	100:—
Aktiebolaget H. A. Persson	100:—
Grosshandlare Hj. Witkowsky.....	100:—
Apotekare C. G. Källberg	100:—
Handlande E. M. Jönsson	100:—
Skohandlande Gideon Hägglund..	100:—
Stadsnotarie Gustaf Welander.....	100:—
Fru Alma Olsson	100:—
Jur. Kand. Arendt Berggren	100:—
Löjtnant W. Thuresson	100:—
Konsul E. H. Annéus	100:—
Prokurist Ernst W. Assarsson.....	100:—
Ankarsviks Ångsågs Aktiebolag ...	100:—
Trävaruagent Hugo Nordgren	100:—

Trävaruagent Aron Svensson	100:—
Grosshandlare Gottfr. Eriksson ...	100:—
Aktiebolaget C. G. Wickberg & Söner	100:—
Aktiebolaget Enbom & C:o.....	100:—
Aktiebolaget O. Granström	100:—
Firma J. P. Sjöberg	100:—
Disponent H. E. Hammarberg	150:—
Disponent Lennart Norström	150:—
Aktiebolaget Béve&C:os Kappfabrik	150:—
Husqvarna Sundsvalls Depots Ak- tiebolag	150:—
Löjtnant G. O. Braathen	200:—
Konsul G. Bergh	200:—
Aktiebolaget Gottfr. Nilsson	200:—
Anna och Einar Braathen.....	400:—
Rektor Albin Rönholm	200:—
Disponent V. Em. Nilsson	200:—
Grosshandlare Ando Wikström ..	250:—
Aktiebolaget A. J. Lindgrens Jern- handel	250:—
Ingeniör Gustaf Gagge	400:—
Aktiebolaget A. G. Dahlman	200:—
Konsul Sören W. Mörch	100:—
Fr. Ella Dahlman	50:—
Trävaruaktiebolaget Svartvik	1000:—
Grosshandlare M. Fellander	150:—
Näslund & Wiklunds Järnhan- delsaktiebolag	100:—
Aktiebolaget Andersson & Nordin	100:—
Alviks Ångsåg	100:—
<u>10 250:—</u>	

för två år:

Disponent Konrad Andersson	50:—

för ett år:

Källarmästare B. J. Wessler.....	50:—
Fru Augusta Pierrou.....	50:—
Handlanden P. Andersson	100:—
Disponent Sven Rinman	100:—
Aktiebolaget Flammén & Wester- lund	100:—
Grosshandlare Gustaf Knaust	200:—
Bryggeriaktiebolaget Nordstjernen	100:—
<u>700:—</u>	

Summa kronor 11 000:—

